

SOSYAL BİLİMLERDE NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ
Teknik –Yaklaşım – Uygulama

Doç. Dr. İDRİS GÜÇLÜ

SOSYAL BİLİMLERDE NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Teknik –Yaklaşım – Uygulama

Doç. Dr. İdris Güçlü

Nika Yayınevi - 146

2. Baskı: Ekim 2021

1. Baskı, Nobel, 2019

ISBN: 978-625-7653-34-3

Sertifika No: 48850

Kapak Tasarımı: Aycan Kurt

Sayfa Düzeni: İlhan Ulusoy

© Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Nika Yayınevi Basım Yayın Matbaacılık Dağıtım Reklam Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabı tümü ya da bölümleri, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı ve Cilt: Bizim Büro Matbaacılık

Sertifika No: 42488

Nika Yayınevi

Kültür Mahallesi, Dr. Mediha Eldem Sokak

No: 55/2 Kızılay-Ankara

T: 0312 433 71 15

www.nikayayinevi.com.tr

info@nikayayinevi.com.tr

**SOSYAL BİLİMLERDE
NİTEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ**
Teknik – Yaklaşım – Uygulama

Doç. Dr. İDRİS GÜÇLÜ

Nika Yayınevi

İdris Güçlü, yurt dışında sosyoloji ve bilgi bilimi alanlarında doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Yurt içi ve yurt dışında yayınlanmış çok sayıda bilimsel makale ve bildirisi bulunmaktadır. Ayrıca “Suç Sosyolojisi” ile “Sosyal Bilimlerde Nicel Veri Analizi-Örneklerle SPSS Uygulamaları ve Yorumlamaları” isimli kitapların da yazarıdır. Yazar halen aktif olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	5
ÖNSÖZ	17
Şekiller Listesi	19
Tablolar Listesi	20

BÖLÜM I SOSYAL BİLİMLERDE ARAŞTIRMA

GİRİŞ	23
BİLİM	24
BİLİMSEL DEVRİM	24
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE TEORİLER	25
BİLİMSEL YÖNTEM	27
1. Replikasyon (Replicability)	28
2. Kesinlik (Precision)	28
3. Yanlışlanabilirlik (Falsifiability)	28
4. Basitlik (Parsimony)	28
PARADİGMALARIN SOSYAL BİLİM ARAŞTIRMALARINDAKİ YERİ	28
1. Ontoloji ve Epistemoloji	29
2. Pozitivizm	29
3. Anti pozitivizm	30
ARAŞTIRMA TÜRLERİ	32
1. Amaçlarına Göre Araştırmalar	32
2. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analiz Tipi	35
BÖLÜM ÖZETİ	35
OKUMA ÖNERİLERİ	37
KAYNAKÇA	38

BÖLÜM II SOSYAL BİLİMLERDE NİTEL ARAŞTIRMA

GİRİŞ	41
NİTEL ARAŞTIRMA NEDİR?	41
NİTEL ARAŞTIRMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ	43
NİTEL ARAŞTIRMALARIN ÖZELLİKLERİ	48
1. Doğal Ortam	49
2. Aktif Araştırmacı	49
3. Veri Toplama ve Araştırma Stratejilerinde Çeşitlilik	50
4. Tümeyerim ve Tümdengelimli Veri Analizi	50
5. Katılımcıların Bakış Açılarını Yakalama	50
6. Esnek Araştırma Tasarımı	50

7. Nesnelleştirme	51
8. Bütüncül Yaklaşım	51
NİTEL ARAŞTIRMA YAKLAŞIMLARI.....	52
NİTEL VE NİCEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	54
NİTEL ARAŞTIRMANIN GÜCLÜ VE ZAYIF YANLARI	61
NİTEL ARAŞTIRMAYA NASIL VE NE ZAMAN KARAR VERECEĞİZ?	66
NİTEL ARAŞTIRMALARIN GELECEKTEKİ DURUMU	69
BÖLÜM ÖZETİ	71
OKUMA ÖNERİLERİ.....	74
KAYNAKÇA	75

BÖLÜM III NİTEL ÇALIŞMALarda ARAŞTIRMA PROBLEMİ

GİRİŞ	79
ARAŞTIRMA PROBLEMİ	79
ARAŞTIRMA PROBLEMİNİN KAYNAĞI	82
ARAŞTIRMA PROBLEMİ SEÇİMİNDE DİKKAT EDİLECEK KRİTERLER.....	84
ARAŞTIRMA PROBLEMİNİN HAZIRLANMASI	86
ARAŞTIRMA PROBLEMİ NASIL İFADE EDİLİR?	90
ARAŞTIRMANIN AMACININ İFADE EDİLMESİ	92
1. Nitel çalışmalarında örnek amaç ifadeleri	94
ARAŞTIRMA SORUSU	94
BÖLÜM ÖZETİ.....	98
OKUMA ÖNERİLERİ.....	100
KAYNAKÇA	101

BÖLÜM IV ÖRNEKLEME

GİRİŞ	105
ÖRNEKLEMENİN ÖNEMİ.....	105
KAVRAMSAL BOYUT	107
ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ	109
1. Olasılık Örneklemesi.....	110
1.1 Basit Rastgele Örnekleme	110
1.2. Sistematisk Rastgele Örnekleme	111
1.3. Küme Örneklemesi (Cluster Sampling)	112
1.4. Katmanlı Rastgele Örnekleme (Stratified Sampling)	113
1.5. Çok Aşamalı Örnekleme (Multistage Sampling)	115

2. Olasılıklı Olmayan Örnekleme Yöntemleri	115
2.1. Elverişlilik örneklemesi.....	116
2.2 Kota Örneklemesi	117
2.3. Amaçlı Örnekleme (Purposive or Judgmental Sampling)	118
2.4. Kartopu Örneklemesi (Snowball Sampling).....	118
ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜĞÜ	119
ÖRNEKLEME HATASI	121
BÖLÜM ÖZETİ	122
OKUMA ÖNERİLERİ	124
KAYNAKÇA	125

BÖLÜM V

NİTEL ARAŞTIRMALARDA VERİ TOPLAMA

GİRİŞ	129
GÖRÜŞME	129
1. Görüşme Türleri	131
1.1. Yapılandırılmış Görüşme.....	132
1.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme.....	133
1.3. Yapılandırılmamış Görüşme	135
2. Görüşmenin Hazırlanma Aşamaları	136
2.1. Ön Hazırlık Aşaması	137
2.2. Katılımcıların Seçilmesi	137
2.3. Görüşme Kılavuzunun Oluşturulması.....	139
3. Görüşme Nasıl Yapılmalıdır?	140
3.1. Görüşme Öncesi Hazırlık	140
3.2. Görüşme Randevusunun Ayarlanması	141
3.3. Uygun Ortamın Ayarlanması	141
3.4. Görüşmeciye Güven Verme	142
3.5. Görüşmenin Kaydedilmesi ve Not Alma.....	143
3.6. Görüşme Soruları.....	144
ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ	147
1. Odak Grup Görüşmesinin Planlanması.....	150
2. Odak Grup Görüşmesinin Sağladığı Kolaylıklar	153
3. Odak Grup Görüşmesinin Zorlukları	155
4. Odak Grup Görüşmesi Nasıl Yönetilmelidir?	156
GÖZLEM	158
1. Gözlem Çeşitleri	161
1.1. Katılımsız Gözlem	161
1.2. Katılımcı Gözlem	162

1.3. Yapılandırılmış Gözlem	164
2. Gözlem Yönteminin Güçlü ve Zayıf Yanları	165
ARŞİV VE DOKÜMAN YÖNTEMİ	167
BÖLÜM ÖZETİ.....	169
OKUMA ÖNERİLERİ.....	172
KAYNAKÇA	173

BÖLÜM VI NİTEL ARAŞTIRMALARDA VERİ ANALİZİ

GİRİŞ	177
NİTEL VERİ	177
NİTEL VERİ ANALİZİ	179
NİTEL VE NİCEL VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	181
NİTEL VERİ ANALİZİNDEKİ GENEL STRATEJİLER.....	182
1. Birinci Strateji: Analistik Tümevarım	183
2. Bir Analiz Yöntemi Olarak Gömülü Teori	185
NİTEL VERİ ANALİZİNDEKİ SÜREÇLER	187
1. Verileri Düzenleme.....	190
2. Anlamlandırma	190
3. Kategorileştirme	191
4. Bütünleştirme.....	191
BÖLÜM ÖZETİ.....	193
OKUMA ÖNERİLERİ.....	194
KAYNAKÇA	195

BÖLÜM VII İÇERİK ANALİZİ

GİRİŞ	199
İÇERİK ANALİZİ	200
İÇERİK ANALİZİNİN TARİHİSEL GELİŞİMİ	202
İÇERİK ANALİZİNDE KULLANILACAK VERİ TÜRLERİ	203
İÇERİK ANALİZİ TÜRLERİ	204
1. Nicel ve Nitel İçerik Analizi.....	206
2. Tümdeğelim ve Tümevarım İçerik Analizi	210
3. Tümevarım ve Tümdeğelim İçerik Analizine Bir Örnek	212
İÇERİK ANALİZİNİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	214
İÇERİK ANALİZİNDE BİLGİSAYAR KULLANIMI.....	216
İÇERİK ANALİZİNİN UYGULANMASI.....	217
1. Araştırma probleminin tanımlanması ve	

araştırma sorusunun belirlenmesi	219
2. Verilerin içerik analizi için hazırlanması	219
3. Araştırma örneklemının belirlenmesi	219
4. Analiz birim(ler)inin belirlenmesi	220
5. Analizde kullanılacak kodların kararlaştırılması	221
6. Analiz için kategorilerin oluşturulması	223
7. Veri analizinin gerçekleştirilmesi	224
8. Sonuçların rapor edilmesi	225
ÖRNEK ÇALIŞMA	226
BÖLÜM ÖZETİ	227
OKUMA ÖNERİLERİ.....	229
KAYNAKÇA	230

BÖLÜM VIII BİLGİSAYAR DESTEKLİ NİTEL VERİ ANALİZİ

GİRİŞ	235
BİLGİSAYAR DESTEKLİ NİTEL VERİ ANALİZİ	236
NİTEL VERİ ANALİZİ PROGRAMI ÇEŞİTLERİ.....	237
BİLGİSAYAR PROGRAMI KULLANMANIN AVANTAJLARI.....	241
BİLGİSAYAR PROGRAMI KULLANMANIN DEZAVANTAJLARI.....	244
YAYGIN KULLANILAN BİLGİSAYAR ANALİZİ PROGRAMLARI	247
1. Atlas.ti	247
2. NVivo	249
3. Maxqda	251
4. HyperRESEARCH	253
BÖLÜM ÖZETİ.....	255
OKUMA ÖNERİLERİ.....	256
KAYNAKÇA	257

BÖLÜM IX NİTEL ARAŞTIRMADA RAPORLAMA

GİRİŞ	261
NİTEL ARAŞTIRMADA RAPORLAMA	261
RAPORLAMADA BAZI TEMEL KONULAR.....	262
1. Raporun Amacı.....	263
2. Raporun Biçimi ve Dili	265
3. Uzunluk	266
4. Hedef Kitle	267
RAPORUN DÜZENLENMESİ.....	267
1. Raporlamada Ön Hazırlık.....	268

2. Yapı ve İçerik	269
3. Araştırmayı Tanıtma	270
4. Literatür Taraması	270
5. İntihalden Kaçınma	271
6. Çalışmanın Tasarımı ve Uygulanması	271
7. Raporda Analiz ve Yorumlama	271
8. Özette ve Sonuç	272
RAPORLAMADA BULGULARIN SUNUMU	273
1. Tanımlayıcı Yaklaşım	273
2. Açıklayıcı Yaklaşım	274
3. Raporda Tekrarlara Yer Verilmesi.....	275
4. Raporda Açıklayıcı Materyal Kullanımı	276
5. Raporda Görsel Sunumların Kullanımı	277
RAPORLAŞTIRMA ÇEŞİTLERİ	278
BÖLÜM ÖZETİ	280
OKUMA ÖNERİLERİ.....	282
KAYNAKÇA	283

BÖLÜM X FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA (OLGUBİLİM)

GİRİŞ	287
FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA	287
NEDEN FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA?	290
FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMA TÜRLERİ	291
1. Hermenötik Fenomenoloji	292
2. Transandalental Fenomenoloji	293
3. Varoluşçu Fenomenoloji	294
FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMADA SÜREÇ	294
1. Araştırma Problemi.....	295
2. Örneklem	296
3. Veri Toplama.....	297
3. Veri Analizi.....	298
FENOMENOLOJİK ARAŞTIRMANIN GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	305
ÖRNEK ÇALIŞMA	307
BÖLÜM ÖZETİ.....	309
OKUMA ÖNERİLERİ.....	312
KAYNAKÇA	313

BÖLÜM XI

ETNOGRAFİ ARAŞTIRMASI

GİRİŞ	319
ETNOGRAFİ ARAŞTIRMASI	319
ETNOGRAFİK ARAŞTIRMA TÜRLERİ	321
1. Gerçekçi Etnografya	322
2. Eleştirel Etnografya	322
3. Odaklı Etnografya	323
4. Kurumsal Etnografya	323
5. Otoetnografya	324
6. Görsel Etnografya	325
ETNOGRAFİK ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ	325
ETNOGRAFİK ARAŞTIRMANIN ZORLUKLARI	327
ETNOGRAFİK ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI	328
1. Etnografi Projesinin Seçilmesi	329
2. Etnografik Soruların Hazırlanması	330
3. Etnografik Verilerin Toplanması	331
4. Etnografik Kayıtların Tutulması	332
5. Etnografik Verilerin Analizi	332
6. Etnografik Raporlama	332
ÖRNEK ÇALIŞMA	333
BÖLÜM ÖZETİ	334
OKUMA ÖNERİLERİ	335
KAYNAKÇA	336

BÖLÜM XII

GÖMÜLÜ TEORİ (TEMELLENDİRİLMİŞ KURAM)

GİRİŞ	341
GÖMÜLÜ TEORİ (GROUNDED THEORY)	341
GÖMÜLÜ TEORİNİN GELİŞİMİ	343
KODLAMA YÖNTEMLERİ	344
1. Açık Kodlama (Open Coding)	344
2. Eksensel Kodlama (Axial Coding)	346
3. Seçici Kodlama (Selective Coding)	347
GÖMÜLÜ TEORİDE ARAŞTIRMA SÜRECİ	348
1. Gömülü Teorinin Araştırma Problemine Uygunluğu	349
2. Görüşme Sorularının Hazırlanması	349
3. Veri Analizi	350
GÖMÜLÜ TEORİNİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	352

ÖRNEK ÇALIŞMA	355
BÖLÜM ÖZETİ.....	356
OKUMA ÖNERİLERİ.....	358
KAYNAKÇA	359

BÖLÜM XIII

ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMASI (DURUM ÇALIŞMASI)

GİRİŞ	363
ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMASI	364
ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMASININ ÖZELLİKLERİ	366
ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMASI NE ZAMAN KULLANILMALI?	368
ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMASI TÜRLERİ	369
1. Yapısına Göre Örnek Olay Araştırması Türleri	371
1.1. Keşfedici Örnek Olay Araştırması	371
1.2. Açıklayıcı Örnek Olay Araştırması	372
1.3. Tanımlayıcı Örnek Olay Araştırması	372
2. Analiz Amacına Göre Örnek Olay Araştırması Türleri	372
2.1. İçsel Örnek Olay Araştırması	373
2.2. Araçsal Örnek Olay Araştırması	373
2.3. Kolektif Örnek Olay Araştırması	374
ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMA SÜRECİ	374
1. Araştırma Problemi	375
2. Literatür Taraması	376
3. Analiz Biriminin Belirlenmesi	377
4. Verinin Toplanması	377
5. Veri Analizi	380
5.1. Kalıp Eşleştirme	381
5.2. Açıklama Oluşturma	381
5.3. Zaman Serileri Analizi	382
5.4. Mantıksal Modeller	382
5.5. Örnek Olay Karşılaştırma Analizi	383
6. Araştırmanın Rapor Edilmesi	383
ÖRNEK OLAY ARAŞTIRMASININ GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	384
ÖRNEK ÇALIŞMA	386
BÖLÜM ÖZETİ	387
OKUMA ÖNERİLERİ	389
KAYNAKÇA	390

BÖLÜM XIV

ANLATI ARAŞTIRMASI

GİRİŞ	395
ANLATI ARAŞTIRMASI	396
ANLATI ARAŞTIRMASININ TARİHSEL GELİŞİMİ	397
ANLATI ARAŞTIRMASI TÜRLERİ	398
1. Biyografik Araştırma.....	399
2. Otobiyografik Araştırma	399
3. Hayat Hikâyesi Araştırması.....	400
4. Kişisel Hikâye Araştırması.....	400
5. Sözlü Tarih	400
ANLATI ARAŞTIRMASININ UYGULANMASI	401
ÖRNEK ÇALIŞMA	404
BÖLÜM ÖZETİ	406
OKUMA ÖNERİLERİ.....	407
KAYNAKÇA	408

BÖLÜM XV

ANLATI ARAŞTIRMASI

GİRİŞ	413
EYLEM ARAŞTIRMASI	413
EYLEM ARAŞTIRMASININ TARİHİSEL GELİŞİMİ	416
EYLEM ARAŞTIRMASININ ÖZELLİKLERİ.....	418
EYLEM ARAŞTIRMASININ TÜRLERİ.....	420
1. Teknik/Bilimsel/İş Birlikçi Eylem Araştırması	423
2. Uygulama/Karşılıklı İş Birlikçi/ Müzakereci Eylem Araştırması.....	423
EYLEM ARAŞTIRMASININ GÜÇLÜ VE ZAYIF YANLARI	424
EYLEM ARAŞTIRMASININ UYGULANMASI	425
1. Araştırma Probleminin Tespit Edilmesi.....	427
2. Verilerin Toplanması.....	428
3. Verilerin Analiz Edilmesi	429
4. Eylem Planının Oluşturulması	430
ÖRNEK ÇALIŞMA	430
BÖLÜM ÖZETİ	431
OKUMA ÖNERİLERİ.....	433
KAYNAKÇA	434

BÖLÜM XVI

NİTEL ARAŞTIRMADA KALİTE: GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK

GİRİŞ	439
BİLİMSEL ARAŞTIRMADA GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK	439
NİTEL ARAŞTIRMALARDA GEÇERLİLİK	442
NİTEL ARAŞTIRMALARDA GEÇERLİLİK TÜRLERİ	444
1. Betimsel Geçerlilik	444
2. Yorumlayıcı Geçerlilik	445
3. Kuramsal Geçerlilik (İç Geçerlilik)	446
4. Genellenebilir Geçerlilik (Dış Geçerlilik)	447
5. Değerlendirmeci Geçerlilik	448
NİTEL ARAŞTIRMALARDA GEÇERLİLİĞİ ARTIRMAYA YÖNELİK STRATEJİLER	448
NİTEL ARAŞTIRMALARDA GÜVENİLİRLİK	453
NİTEL ARAŞTIRMALARDA GÜVENİLİRLİK TÜRLERİ	455
1. Aşırı İdealist Güvenilirlik	456
2. Artzmanlı Güvenilirlik	456
3. Eşzamanlı Güvenilirlik	457
GÜVENİLİRLİĞİN SAĞLANMASI	457
BÖLÜM ÖZETİ	459
OKUMA ÖNERİLERİ	461
KAYNAKÇA	462

BÖLÜM XVII

NİTEL ARAŞTIRMALARDA ETİK

GİRİŞ	467
ETİK NEDİR?	467
NİTEL ARAŞTIRMALARDA ETİK	469
1. Gönüllü Katılım	471
2. Katılımcıların Bilinçli Rızası	473
3. Katılımcılara Zarar Verilmemesi	479
4. Anonimlik ve Gizlilik	481
4.1. Anonimlik	481
4.2. Gizlilik	482
5. Yanıltma (Deception)	484
BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR	485
1. İntihal (Aşırma)	487
2. Sahtecilik (Falsification)	491
3. Haksız Yazarlık	492

4. Dilimleme (Slicing)	492
5. Çoklu Yayın (Duplikasyon)	493
ETİK KODLAR.....	493
ETİK DEĞERLENDİRME KURULLARI	497
BÖLÜM ÖZETİ.....	499
OKUMA ÖNERİLERİ.....	502
 KAYNAKÇA	503
 TERİMLER SÖZLÜĞÜ	505
 KAYNAKÇA	513
 KAVRAMLAR DİZİNİ	537

Değerli Eşim Beyza'ya ve Oğlum İbrahim Tarık'a

■ ÖNSÖZ

Sosyal bilimler alanında özellikle son yıllarda yoğun emek gerektiren nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı çalışmaların gittikçe arttığı görülmektedir. Bu çerçevede, günümüzde değişen ve gelişen ihtiyaçların karşılanmasıında bilgi üretiminin aracı olan nitel araştırmancının geniş kesimlerce bilinmesinin önemi de daha artmaktadır. Elinizdeki kitap, bu ihtiyacın karşılanması iddiasını taşımaktadır.

Toplam 17 bölümden oluşan bu kitap, sistemli bir şekilde araştırma yolculuğuna başlayabilmesi amacıyla araştırmaciya, ilk adımdan hedefine ulaşcaya kadar tüm araştırma sürecinde adım adım kılavuzluk görevi üstlenmektedir. Bu çerçevede, öncelikle nitel araştırmancının doğusundan nasıl tasaranacağıyla ilgili araştırma problemi, veri toplama, veri analizi ve raporlama gibi süreçlerin kuramsal ve uygulama çerçeveleri detaylı bir şekilde tanıtılmış ve güncel örneklerle desteklenmiştir. Ayrıca kitapta, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan araştırma yöntemlerinden fenomenolojik araştırma, etnografi, gömülü teori, durum çalışması, anlatı araştırması ve eylem araştırması örneklerle ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bu kitap, nitel araştırmayla ilgili ele aldığı konular ve kapsamı göz önünde tutulduğunda alanda yazılmış bütüncül birkaç kitaptan biridir. Okuyucular, nitel araştırma hakkında aradığı hemen hemen her şeyi kapsamlı ve anlaşılabılır bir şekilde bu kitapta bulabileceklerdir. Hazırlanış şekli itibarıyle bir kılavuz niteliğinde olan kitap, özellikle ilgi çekici örneklerle yer vermesi, nitel araştırma tasarnısını gerçekçi olarak ele alması ve gereksiz teorik tartışmalardan uzak durarak daha faydalı içeriklere odaklanması bakımından okuyucular için oldukça faydalıdır. Büyüncül olması, nitel araştırmancının doğasına uygun bir şekilde mümkün olduğunca sade, basit ve samimi bir dil kullanılması, konuların zengin güncel örneklerle desteklenerek anlaşılabilir kılınması, ayrıca anlatımların şekil ve tablolarla yeterince desteklenmesi,

bilgi teknolojisindeki gelişmelere uygun olarak hazırlanması ve alanda öne çıkan güncel kaynaklardan yararlanması bakımından kitabın ayrı bir yere sahip olduğu rahatlıkla söylenebilir. Öncelikle kitabın ilgi duyan herkes tarafından rahatlıkla anlaşılabilmesi hedeflenmiştir.

Bu kitap, başta sosyal bilimlerde nitel araştırmaya ilgilenen her kesimden öğrenim gören lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, akademisyenler veya bilimsel araştırma yöntemleri dersi veren öğretim elemanları için bir rehber niteliği taşımaktadır. Ayrıca, araştırma şirketi çalışanları ve insan kaynakları uzmanları gibi değişik meslek grubu çalışanlarının nitel araştırma tasarımu ve yürütülmesiyle ilgili konularda sıkılıkla başvurabilecekleri bir başcu kitabı olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmanın temel amacı, nitel araştırmancının nasıl tasarlanacağı ve uygulanacağı konusunda araştırmacılara bilgi ve yetkinlik kazandırmak, ayrıca nitel araştırma konseptinin teorik ve uygulama temelleri hakkında ilgi duyanlara bakış açısı kazandırarak bu çerçevede teori ile pratiğin birleştirilmesine yardımcı olmaktır.

Bu kitap çok kapsamlı olması ve nitel araştırma alanında okuyucuların bekłentilerini karşılayabilmesi bakımından çok uzun bir sürede yüzlerce kaynak taranarak ve oldukça yoğun bir emek harcanarak hazırlanmıştır. Kitabın güncel gelişmeleri takip edebilmesi ve yeni ihtiyaç ve araştırma sorularına cevap teşkil edebilmesine yönelik yapacağınız değerli eleştiriler ve öneriler, kitabın bundan sonraki baskıları için önem arz etmektedir. Elinizdeki bu kitabın geliştirilmesi ve iyileştirilmesiyle ilgili her türlü bekłenti, görüş ve önerilerinizi idris_guclu@hotmail.com e-posta adresine iletmenizden memnuniyet duyacağımı bilmenizi isterim.

Son olarak, bu kitabın hazırlanıp siz değerli okuyucuların beğenisine sunulmasında destegini esirgemeyen, görüş ve önerileriyle katkı sağlayan öncelikle değerli eşim Beyza Cingilli Güçlü'ye şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca yardımlarından ötürü Nika Yaynevinin değerli çalışanlarına içtenlikle teşekkür ederim.

Doç. Dr. İdris Güçlü
Ankara-2021

Şekiller Listesi

Şekil 1.1. Bilimsel yöntem kriterleri.....	27
Şekil 1.2. Cinsiyet-suç ilişkisi örnek modeller.....	34
Şekil 2.1. Nitel araştırmaların özellikleri.....	48
Şekil 3.1. Problem bazlı araştırma döngüsünün kavramsal haritası	80
Şekil 3.2. Araştırma probleminin hazırlanma aşamaları	88
Şekil 4.1. Örnekleme aşamaları	109
Şekil 4.2. Örnekleme yöntemleri	123
Şekil 6.1. Analitik tümevarım süreci.....	184
Şekil 6.2. Gömülü teori analiz süreci	186
Şekil 6.3. Dey'in (1993) veri analiz süreci	188
Şekil 6.4. Miles ve Huberman'in (1994) veri analiz süreci.....	189
Şekil 6.5. Nitel veri analizi süreci	192
Şekil 7.1. Tümevarım içerik analiz süreci	211
Şekil 7.2. İçerik analizinin aşamaları	218
Şekil 8.1. Atlast.ti yazılımın görünümü.....	248
Şekil 8.2. Atlas.ti' de görsel ilişkiler sunumu ..	249
Şekil 8.3. NVivo'da proje açma.....	251
Şekil 8.4. Maxqda veri analiz programın görünümü	252
Şekil 8.5. Meslek gruplarının kod haritası	253
Şekil 8.6. Örnek kodlama haritası görünümü	254
Şekil 10.1. Fenomenolojik araştırma türleri.....	291
Şekil 10.2. Fenomenolojik araştırma biçimleri	296
Şekil 11.1. Etnografik araştırma türleri	322
Şekil 11.2. Spradley'nin etnografi araştırma döngüsü.....	329
Şekil 11.3. Spradley'nin gözlem alanlarındaki değişimler	332
Şekil 12.1. Gömülü teoride kodlama süreci.....	348
Şekil 12.2. Kodlamadan teoriye geçiş süreci	351
Şekil 13.1. Ampirik araştırmalarda tümdengelim ve tümevarım paradigmasi.....	366
Şekil 13.2. Olay sayısına göre örnek olay araştırmasının sınıflandırılması.....	370
Şekil 13.3. Örnek olay araştırmasının yapı ve analiz amacına göre türleri	371
Şekil 13.4. Örnek olay araştırma süreci	375
Şekil 14.1. Anlatı araştırması türleri	399
Şekil 15.1. Eylem araştırmasının aşamaları	427
Şekil 16.1. Güvenilirlik ile geçerlilik arasındaki ilişki.....	441
Şekil 16.2. Nitel araştırmalarda geçerlilik türleri.....	444
Şekil 16.3. Nitel araştırmalarda güvenilirlik türleri	456
Şekil 17.1. TurnItIn sonuç raporu.....	489
Şekil 17.2. Başvuru algoritması	498
Şekil 17.3. Etik kuruluna başvurmada karar verme rehberi	499

Tablolar Listesi

Tablo 2.1. Nitel Araştırma Yaklaşımları	53
Tablo 2.2. Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemlerinin Karşılaştırılması	57
Tablo 2.3. Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemlerinin Benzerlikleri.....	61
Tablo 2.4. Nitel Araştırmanın Güçlü Yanları	62
Tablo 2.5. Nitel Araştırmanın Zayıf Yanları	64
Tablo 3.1. Problem İfade Şablonu	90
Tablo 3.2. Problem İfade Örneği	91
Tablo 3.3. Araştırma Soruları ve Uygun Araştırma Yaklaşımları.....	96
Tablo 5.1. Kapalı Uçlu ve Açık Uçlu Sorular	134
Tablo 5.2. Yönlendirici ve Yönlendirici Olmayan Soru Türleri	146
Tablo 5.3. Odak Gruplarında Uyumlu İlişki Kurmak İçin Bazı Davranış Teknikleri.....	152
Tablo 5.4. Odak Grup Görüşmesinin Derinlemesine Görüşmeyle Karşılaştırılması	155
Tablo 5.5. Tuvalet Kullandıktan Sonra El Yıkama.....	165
Tablo 5.6. Gözlemin Güçlü ve Zayıf Yanları.....	166
Tablo 5.7. Doküman Yönteminin Güçlü ve Zayıf Yanları	168
Tablo 6.1. Nitel ve Nicel Veriler Arasındaki Farklar	178
Tablo 6.2. Nitel Verilerin Avantajları ve Dezavantajları	179
Tablo 6.3. Nicel ve Nitel Veri Analizi Arasındaki Benzerlikler.....	181
Tablo 6.4. Nicel ve Nitel Veri Analizi Arasındaki Farklıklar	182
Tablo 7.1. Nitel ve Nicel İçerik Analizinin Temel Özellikleri ve Karşılaştırılması.....	209
Tablo 8.1. Nitel Veri Analiz Yazılımları.....	239
Tablo 8.2. Bilgisayar Programı Kullanmanın Avantajları.....	242
Tablo 8.3. Bilgisayar Programı Kullanmanın Dezavantajları.....	244
Tablo 9.1. Çalışma Amacına Bağlı Olarak Nitel Araştırmanın Raporlanması .	264
Tablo 10.1. Örnek Fenomenolojik Araştırma Soruları	296
Tablo 10.2. Numaralandırılmış Örnek Görüşme Transkripti	301
Tablo 10.3. Önemli İfadeler ve Temalar Altında Toplama	302
Tablo 10. 4. Genel Temaların Belirlenmesi.....	304
Tablo 10.5. Fenomenolojik Araştırmanın Güçlü ve Zayıf Yanları.....	306
Tablo 13.1. Örnek Olay Analizi İle Deney Arasındaki Fark.....	368
Tablo 13.2. Uygun Araştırma Yöntemini Seçme	369
Tablo 13.3. Araştırma Sorusuna Bağlı Muhtemel Yöntem ve Veri Kaynağı....	378
Tablo 15.1. Dört Nitel Araştırma Türünün Karşılaştırması	415
Tablo 15.2. Eylem Araştırması Türlerinin Karşılaştırılması	422
Tablo 16.1. Nitel Araştırmalarda Geçerliliği Artırmak İçin Kullanılan Stratejiler.....	450
Tablo 17.1. Etik Dışı Davranışlar Listesi	487
Tablo 17.2. İntihalle İlgili Mevzuat	491